

Specialfrågelista rörande

Ö60 Brödsorter i Dalarna under 1800-talets
förra hälft.

Undersökningen bör göras på följande punkter: 1. Älvdalen; 2. Våmhus eller Bonäs (Mora); 3. en by i västra Mora; 4. en by i östra Mora; 5. Venjan (norra); 6. Sollerön; 7. Orsa; 8. Ore; 9. Rättvik (någon av Gärdsjöbyarna); 10. Leksand (eller Siljansnäs); 11. Bjursås; 12. Äl; 13. Djura; 14. Gagnef; 15. Mockfjärd; 16. Floda; 17. Järna eller Nås; 18. Äppelbo; 19. Malung (någon central by); 20. Lima eller Transtrand. För varje fråga böra ett flertal sagesmän i en och samma by anlitas. Uppgifterna böra genomgående gälla förhållandena i sagesmännens barndom eller under deras föräldrars tid. Nyare förhållanden böra alls ej beröras. Termerna spisbröd och knäckebröd får ej användas i beskrivningen.

1. Kunna de i byn fordom använda brödsorterna indelas i tunnbröd, halvtjockt bröd och tjockt bröd (bulle)?
2. Räkna upp namnen på de brödsorter, som tillhörde de olika typerna? Var någon typ (tunnbrödet? det halvtjocka brödet?) möjligen okänd i byn i äldre tid?
3. Angiv (i tum och delar av tum) de olika brödsorternas ungefärliga tjocklek och vidd!
4. Genomgå varje brödsort för sig (med nämnande av dess namn) och angiv: a. om den bakades av jäst eller ojäst deg; b. vilka olika slag av råmaterial ingingo i densamma; c. om den användes som vardags- eller helgdagsbröd!
5. Förekom jäst tunnbröd fordom i byn? Av vilka anledningar bakade man tunnbröd av jäst deg? Av vilket råmaterial var det jästa tunnbrödet?
6. Förekom halvtjockt bröd av ojäst deg fordom i byn? Av vilka anledningar bakade man halvtjockt bröd av ojäst deg? Av vilket råmaterial var det ojästa, halvtjocka brödet?
7. Vilken brödsort var fordom byns vanliga vardagsbröd?
8. Vilka brödsorter användes endast vid särskilda tillfällen, bl.a.: a. på söndagarna? b. vid julen? c. vid andra större

helger? d. vid bröllop och begravning? e. på myrslåtter? f. på färder?

9. Genomgå by för by nedanstående termer; angiv, om de äro kända eller okända i byn, och redogör för varje terms betydelse ur synpunkterna: a. tunnbröd, halvtjockt bröd eller tjockt bröd? b. jäst eller ojäst bröd? c. material? d. vardags- eller helgdags-

bröd?	hålkaka	skållbulle
blodbröd	jäsbröd	släppa
blodbulle	jäsbulle	stycke
bröd	kavelbröd	surbröd
brödkaka	kavelbulle	surbulle
bulle	kavelgris	syrbröd
bullbröd	klans	tasse
digerkaka	kornbröd	tjockbröd
digerbröd	lillbulle	tjockbulle
digerbulle	lillkaka	tunnbröd
fjäs	mjölbröd	tunnbulle
frukostbröd	pär(on)bröd	utanpäronsbröd
havrebröd	pär(on)bulle	ärtbröd
havrebulle	rågbröd	ärtbulle
hålbröd	rågbulle	
hålbrödsbulle	rågekaka	
hålbulle	skållbröd	

10. Var termen tunnbröd fordom levande i byn, eller användes för tunnbrödet någon annan term, t.ex. bröd?